

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

**ONOR. IMHALLEF
LAWRENCE QUINTANO**

Seduta ta' l-20 ta' Settembru, 2013

Appell Kriminali Numru. 60/2012

**Il-Pulizija
Vs
Lawrence Seychell**

Il-Qorti,

1. Rat l-akkuza dedotta kontra l-appellat [detentur tal-karta tal-identita` numru 549256 (M)] quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bħala Qorti ta' Gudikatura Kriminali talli

f'dawn il-Gzejjer, f'dawn l-aħħar ħames snin, b'diversi atti ukoll jekk magħmulin fi żminijiet differenti, li jiksru l-istess dispożizzjoni tal-Ligi u li jkunu ġew magħmulin b'riżoluzzjoni waħda:

a. Irrenda ruħu komplici ma' oħrajn fit-twettiq ta' kummerċ bankarju jew ta' ħrug ta' flus elettronici f'Malta jew barra minn Malta, meta ma kinux kumpanija liċenzjata taħt l-Att dwar il-Kummerċ Bankarju mill-awtorita' kompetenti ai termini tal-Artikolu 5 tal-Kapitolu 371 u Avviz Legali 155/1999 kif emendat bl-Avviż Legali 385/2003;

b. U aktar talli rrenda ruġu kompliċi ma' oħrajn fit-twettiq ta' kummerċ ta' istituzzjoni finanzjarja f'Malta jew barra minn Malta, u dan ai termini tal-Artikolu 3 tal-Kapitolu 376 tal-Liġijiet ta' Malta, Att dwar Istituzzjonijiet Finanzjarji u Avviż Legali 357/2002 kif emendat bl-Avviz Legali 386/2003, billi nnegozzjaw fi strumenti ta' swieq finanzjarji kif ukoll fi strumenti oħra finanzjarji li jistgħu jiġu trasferiti.

2. Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tal-20 ta' Jannar, 2012, li biha, lliberat lill-appellat mill-akkużi kif dedotti kontra tiegħu.

3. Rat ir-rikors tal-appellant Avukat Generali minnu pprezentat fit-8 ta' Frar, 2012, li bih talab li din il-Qorti jogħġobha thassar u tirrevoka s-sentenza appellata u minflok issib lill-appellat ħati ta' l-akkużi kif dedotti kontrih u tinfliggi l-piena skont il-ligi.

4. Fliet l-atti kollha proċesswali.

5. Rat il-fedina penali aġġornata tal-appellat esebita mill-prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti.

5. Rat illi l-aggravji tal-appellant huma s-segwenti u ċioe':-

6. Illi fis-27 ta' Jannar, 2012 l-esponent irċieva l-atti tal-kawża u ħassu aggravat bihom in kwantu il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tat interpretazzjoni żbaljata tal-ipotezi tal-liġi u għamlet interpretazzjoni żbaljata tal-fatti.

7. Illi l-esponent Avukat Generali intavola dan l-appell a bazi ta' dak li jipprovdi l-artikolu 413 (1) (c) tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

8. Illi fl-umli fehma ta' l-esponent il-Qorti tal-Magistrati żbaljat meta ma sabitx ħtija fl-appellat u dan għar-raġunijiet segwenti :

Kopja Informali ta' Sentenza

(a) Illi fl-ewwel lok u kif intqal fis-sentenza tal-Ewwel Qorti *“Certament gie wkoll stabbilit illi l-imputat qatt ma kellu liċenzja taħt il-Kapitolu 371 u l-Kapitolu 376 tal-Ligijiet ta’ Malta”*.

(b) Illi l-appellat gie akkużat illi b’komplicita` ma’ ħaddieħor kiser id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 5 tal-Kap. 371 kif ukoll artikolu 3 tal-Kap. 376 li rispettivament jaqraw is-segwent i :

“5(1) Ebda kummerċ bankarju ma għandu jsir f’Malta jew minn Malta ħlief minn kumpannija li jkollha liċenzja mogħtija taht dan l-Att mill-awtorita` kompetenti”.

“3(1) Ebda kummerċ ta’ istituzzjoni finanzjarja ma għandu jsir f’Malta jew minn Malta ħlief minn kumpannija li jkollha liċenzja mogħtija taht dan l-Att mill-awtorita` kompetenti”.

9. Illi kif intqal tajjeb mill-Ewwel Qorti jidher ċar illi l-appellat kiser dawn id-dispozizzjonijiet u anke jekk l-artikoli addebitati mill-Avukat Generali ma kkontemplawx il-komplicita` kif inhi l-akkuża originali u jitrattaw mal-appellat bħala l-attur tar-reati in dežamina, l-Ewwel Qorti u dan skont l-artikolu 467 (2) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta’ Malta setgħet tiddikjara l-akkużat ħati bħala komplici f’dak ir-reat. Għaldaqstant dan juri biċ-ċar illi l-Ewwel Qorti kellha ssib ħtija fuq l-akkużi kif dedotti kontra l-appellat.

10. Ili di piu` u fit-tieni lok l-Ewwel Qorti fis-sentenza tagħha tgħid illi *“ma tistax issib l-ebda element konkret ta’ mens rea da parti tal-imputat illi biha hu kellu xi intenzjoni li jikser ligi bankarja jew finanzjarja”*.

11. Illi fl-umli fehma tal-esponent ix-xjenza li l-appellat ikkommetta r-reat hija waħda evidentissima. Wieħed għandu jitlaq mill-istqarrija tal-appellat li huwa għażel li jikkonferma l-kontenut tagħha bil-gurament fix-xhieda tiegħu tal-15 t’Ottubru 2010 u senjatament a fol 21 tal-process, meta mistoqsi jekk qatt ħa ċekkijiet miegħu x-xogħol sabiex jiġu depożitati fil-kont tal-papa`, huwa wieġeb fl-affermattiv.

12. Oltre` dan, fix-xhieda tieghu tal-15 t'Ottubru 2010 l-appellat meta mistoqsi jekk missieru ġieli għaddielu xi ħaġa biex jipproċessaha, huwa wiegeb *"le lili le imma li kien ġieli tani xi envelope biex nagħtih lis-sur Eman Camilleri biss"*.

"L-istess imputat anke ammetta viva voce illi ġieli ha envelopes magħluqin li kien jagħtih missieru u għaddihom lil Camilleri. Ammetta wkoll illi hu ġieli sarraf tramite missieru ċekkijiet ta' terzi, sarraf fis-sens illi missieru kien jiddepożita l-istess".

13. Illi bid-dovut rispetta lejn l-interpretazzjoni li tat l-Ewwel Qorti fis-sentenza tagħha rigward is-suespost, fejn qalet illi *"Anke jekk hu kien iwassal dik il-persuna, Eman Camilleri, li kienet taffetwa d-depożiti għall-missier l-imputat, dan huwa għamli bil-konoxxenza illi l-bank li miegħu kien ta lil missieru faċilita` li jsarraf third party cheques"* hija żbaljata. Dan għaliex a fol 195 tal-process fix-xhieda tiegħu viva voce l-appellat stqarr illi :

"Kont naf ezatt x'hemm jiena wara l-kaz mhux qabel. X'sirt taf?"

Sirt naf li dan kellu overdraft agreement mal-Bank of Valletta, specifikament il-purpose kien, to encash third party cheques.

*U dan meta sirt tafu?
Meta nqala l-kaz".*

14. Għaldaqstant jekk xejn l-appellat ammetta illi huwa ma kienx jaf bil-facilita` tal-overdraft li kellu missieu qabel inqala' l-kaz.

15. Illi wkoll il-konoxxenza u x-xjenza tal-fatti da parti tal-appellat hija sostnuta mix-xhieda ta' Eman Camilleri tal-15 ta' Novembru 2006. Illi s-sur Camilleri jgħid illi

"per eżempju, jekk ikun hemm xi ċekk ġie lura, jiena kemm naqbad u niddebita l-kont u nibgħatlu ċ-ċekk lura u allura bħal speċi nikklerjah mill-ewwel". Ikompli billi jsostni *"Le meta per eżempju kien ikollu xi ċekk lura jew kont*

Kopja Informali ta' Sentenza

ngħid lil Lawrence, kien jgħidli aqbad u ddebita l-kont mill-ewwel". Illi dawn l-istqarrijiet juru kemm fil-verita` l-appellat kien edott mill-fatti, kien konnoxxenti tal-attivitaa` kollha u kien komplici billi jaqa` f'waħda mill-kategoriji li jispeċifika l-artikolu 42 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta :

"persuna titqies komplici f'delitt jekk hija –

(d) għad li ma tkunx waħda mill-persuni msemmija fil-paragrafi (a), (b) u (c), b'xi mod li jkun, xjentement, tkun għenet jew assistiet lill-awtur jew lill-awturi tad-delitt fl-atti li bihom id-delitt ikun gie ppreparat jew ikkunsmat; jew"

16. Illi għaldaqstant u mis-suespost joħroġ biċ-ċar illi l-Ewwel Qorti tat interpretazzjoni żbaljata tal-ligi u waslet għall-konklużjoni żbaljata mill-provi prodotti. Minn dak kollu suseċċipit l-Ewwel Qorti ma kellha ebda alternattiva oħra ħlief li ssib ħtija fl-appellat skont l-akkużi kif dedotti kontra tiegħu.

17. Rat l-atti kollha u semgħet it-trattazzjoni tal-abbli Prosekutur u tal-abbli Difensur.

Ikkonsidrat

18. L-ewwelnett il-Qorti qed tipproduċi il-parti tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali nhar l-20 ta' Jannar 2012 fejn qalet hekk:

'Ċertament gie wkoll stabbilit illi l-imputat qatt ma kellu ebda licenzja taħt il-Kapitolu 371 u l-Kapitolu 376 tal-Ligijiet ta' Malta. L-istess imputat anke ammetta viva voce illi hu ġieli ħa envelopes magħluqin li kien jagħtih missieru u għaddiehom lil Camilleri. Ammetta ukoll illi hu ġieli sarraf tramite missieru ċekkijiet ta' terzi, sarraf fis-sens illi missieru kien jiddepożita l-istess.

Issa l-Artikoli addebitati mill-Avukat Generali ma jikkontemplawx il-komplicita' kif inhi l-akkuża oriġinali. L-artikoli mibgħuta jittrattaw ma' l-imputat bħala l-attur tarreat in dezamina. Ma' dan il-Qorti ċertament ma taqbilx. Verament l-imputat bl-esperjenza bankarja tiegħu, ħamsa

u tlettin sena kif minnu ammess, kellu jew messu kellu xjenza tajba ta' dak li seta' jew ma setax isir fil-konfront ta' third party cheques, dawk li setgħu jissarrfu, jigu depositati u dawk li kienu cheques tas-Central Bank jew intestati only. Iktar perplessanti huwa l-fatt għala tressaq l-istess imputat meta kien l-istess bank li ta lil missieru overdraft facility biex jigu msarrfa third party cheques u b'dan l-imputat kien jaf, jew sar jaf. Il-Qorti tista' tifhem, u dan mill-mistoqsijiet li saru mill-Uffiċjal Prosekutur lill-imputat fl-istqarrija, illi fil-mira tagħhom kien hemm missier l-imputat u li l-investigazzjonijiet kienu mmirati lejn source ieħor ta' kif

*kienu qed jigu ottenuti l-flus, pero oltre dana kollu l-Qorti ma tistax issib ebda element konkret ta' **mens rea** da parti tal-imputat illi biha hu kellu xi intenzjoni li jikser ligi bankarja jew finanzjarja. Anke jekk hu kien iwassal dik il-persuna, Emam Camilleri, li kienet qed taffettwa d-depożiti għal missier l-imputat, dan huwa kien jagħmlu bil-konnoxxenza illi l-bank li miegħu kien impjegat kien ta lil missieru faċilita' li jsarraf third party cheques. Dan aktar u aktar meta hu lanqas qatt ma kien f'bank fejn kien jikkommerċa missieru, ħlief għal ftit granet u qatt ma aġevola lill-istess, almenu mill-provi prodotti. Lanqas frankament ma jirriżulta li l-imputat għamel xi qligħ jew gwadann, ċertament oġġett marbut ma' kull bank jew istituzzjoni finanzjarja. Tali qligħ kien wieħed li kien qed jigi pperċepit minn missier l-imputat. Lanqas ma gie suffiċjentement pruvat li l-imputat kellu konnoxxenza ta' dan.*

Għaldaqstant din il-Qorti qegħda tillibera lill-imputat mill-akkużi kif dedotti kontra tiegħu.'

Apprezzament ta' fatt

19. Wieħed mill-aggravji tal-Avukat Ġenerali huwa dwar apprezzament ta' fatti magħmul mill-Ewwel Onorabli Qorti. Il-prattika tal-Qorti tal-Appell Kriminali f'appelli bħal

dawn hija li ma tiddisturbax il-konklużjoni tal-Qorti tal-Maġistrati jekk din il-Qorti setgħet tasal għal din il-konklużjoni legalment u raġjonevolment. Filfatt fis-sentenza 'Il-Pulizija versus Pierre Buttigieg' tas-17 ta' Settembru 2008, Appell Kriminali 27/2008 preseduta mill-Imħallef l-Onor Dr Joseph Galea Debono intqal hekk:

'Illi l-aggravji tal-appellant jirrigwardaw prinċipalment l-apprezzament tal-provi li għamlet l-Ewwel Qorti. Illi trattandosi ta' apprezzament tal-fatti, hu prinċipju ormaj stabbilit fil-ġurisprudenza ta' din il-Qorti (kemm fil-każ ta' appelli minn sentenzi tal-Qorti tal-Maġistrati kif ukoll fil-każ ta' appelli minn verdetti u sentenzi tal-Qorti Kriminali) li din il-Qorti ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi magħmul mill-Ewwel Qorti jekk tasal għall-konklużjoni li dik il-Qorti setgħet raġjonevolment u legalment tasal għall-konklużjoni li waslet għaliha. Fi kliem ieħor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi eżerċitata mill-Ewwel Qorti, iżda tagħmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l-Ewwel Qorti kinetx raġjonevoli fil-konklużjoni tagħha. Jekk iżda din il-Qorti tasal għall-konklużjoni li l-Ewwel Qorti fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setgħetx raġjonevolment tasal għall-konklużjoni li waslet għaliha, allura din tkun raġuni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni w konklużjoni (ara f'dan issens "*inter alia*" l-Appell Kriminali : "**Il-Pulizija vs. Raymond Psaila et.**" [12.5.94; "**Ir-Republika ta' Malta vs. George Azzopardi**" [14.2.1989]; "**Il-Pulizija vs. Carmel sive Chalmer Pace**" [31.5.1991]; "**Il-Pulizija vs. Anthony Zammit**" [31.5.1991] u oħrajn .)'

20. Mill-eżami tal-proċess jirriżulta dan li ġej.

21. Skont l-Ispettur Paul Vassallo, is-sur Tommaso Seychell, missier Lawrence Seychell, kien ammetta magħhom li huwa u mart ibnu kienu qed isarrfu ċekkijiet. Dak li sabu l-Pulizija waqt l-investigazzjoni kienu deposits li qed isiru ta' ċekkijiet fil-kontijiet tiegħu. Kienu qed jiġu depożitati ċekkijiet tal-pensjoni u tal-benefiċċji soċjali. Kien hemm ukoll xi ċekkijiet tal-paga li kienu qed joħorġu

b'ċerta regolarita' minn kumpaniji lill-individwi. Is-Sur Tommaso Seychell kien qalilhom li beda jagħmel din l-attivitá' wara li ħa parir minn għand l-Avukat tiegħu.

22. Min-naħa l-oħra l-MFSA kienu qalu lill-Pulizija li biex jissarrfu dawk iċ-ċekkijiet b'dik it-tip ta' attivita' kien hemm bżonn ta' permess mill-MFSA. Barra minnhekk ċekkijiet inidirizzati ONLY kellhom jissarrfu biss mill-persuna li isimha jidher fuq iċ-ċekk.

23. Mill-investigazzjoni rriżulta li id-deposits taċ-ċekkijiet kienu saru f'ċertu branch il-Hamrun għand ċertu skrivan, is-sur Eman Camilleri. Kien sar eżami taċ-ċekkijiet li kienu ġew depożitati bejn Diċembru 2004 u Mejju 2005. Is-sur Tommaso Seychell kien qal li kien hu li jmur il-Hamrun u jiddepożita ċ-ċekkijiet hemmhekk. Is-sur Eman Camilleri kien jieħu lift mas-sur Lawrence Seychell hu u sejjer ix-xogħol. L-appellat kien manager ta' Eman Camilleri u minn żmien għal żmien kien jagħtih envelopes biċ-ċekkijiet ġo fihom sabiex dan jiddepożithom fil-kont ta' missieru. (Ara Dok PV). Fejn xi ċekk li kien depożitat ma ġiex cleared, Eman Camilleri kien imur għand l-appellat.

24. Fil-kontro-eżami l-Ispettur xehed li kien jaf li s-sur Tommaso Seychell kellu overdraft mal-BOV 'to encash third party cheques'. (fol 10). Erba' skrivani oħra fil-branch ta' Bormla u wieħed fil-branch tal-Hamrun kienu aċċettaw depożiti simili. Is-sur Thomas Seychell kultant kien iwassal lis-sur Eman Camilleri bil-karozza. Fil-fergħa tal-Bank ta' Bormla kien imur is-sur Tommaso Seychell biċ-ċekkijiet iżda fil-Hamrun is-sur Thomas Seychell kien jagħtihom lil Eman Camilleri.

25. Fl-istqarrija tiegħu (16 ta' Mejju 2006) l-appellat qal li kien ħadem f'diversi branches tal-Bank. Kien jaf li missieru kien isarraf xi ċekkijiet u l-avukati kienu qalulu li jista'. Kien hemm xi nies li kienu joqogħdu fil-viċin tal-appellat li kienu jmorru għandhom biex isarrfu xi ċekkijiet. Hu ma kienx isarraf ċekkijiet iżda xi ġirien kienu jippressawh jagħmel hekk. Allura kien isarraf iċ-ċekk fil-bank u jġib il-flus lura miegħu. Huwa kien ġieli ħa xi ċekkijiet tal-ġirien biex ikunu depożitati fil-kont ta'

missieru. Huwa ppreċiża billi qal li kien iddepożita ċ-ċekk. Il-flus li kienu jingħataw lill-payee kien iġibhom missieru mill-bank jew iġibhom hu.

26. Eman Camilleri xehed li l-appellat ġieli wasslu x-xogħol. Huwa kien jiddepożita ċekkijiet fil-kont tas-sur Tommaso Seychell. Dwan kien jagħtihomlu Tommaso Seychell u dan l-añhar kien jagħtihomlu l-appellat. Huwa ma kienx isarraf iċ-ċekkijiet imma kien jagħmilhom deposit għax kien hemm overdraft mal-bank apposta għalhekk. Jekk kien jigi xi ċekk lura huwa kien jiddebita l-kont tas-sur Tommaso Seychell. Il-bank kien joħroġ diversi ċirkolarijiet biex ma jsarrfux central bank cheques. Biss ix-xhud kien iserrañ rasu minñabb din l-overdraft facility li kien ñareġ il-bank stess lill-missier l-appellant 'to deposit third party cheques'. (fol 38). Il-compliance unit kienu qalulu biex jieqaf u ngħata transfer.

27. Fil-kontro eżami huwa qal li ma kienx qed isarraf iċ-ċekkijiet iżda jiddepożitahom. L-overdraft facility kienet ġewwa Bormla. L-appellat qatt ma kien Bormla.

28. Hawnhekk l-avukat difensur qal li l-facility kienet 'to deposit not to encash' u x-xhud kien qed jiddepożita.

29. Ix-xhud kompla jgħid li kien hemm ċekkijiet ta' individwi. Dawn iċ-ċekkijiet ma kinux tal-gvern jew tas-Central Bank. U x-xhud ma kienx jieñu notamenti jekk iċ-ċekkijiet kinux tal-Gvern jew tas-Central Bank. U matul is-servizz tiegħu kien hemm xi drabi meta kienu msarrfin cheques immarkati 'ONLY.'

30. Xehdet ukoll Catherine Galea li kkonfermat li s-sur Lawrence Seychell u s-sinjura Seychell ma kellhomx liċenzji biex jagħmlu xi attivita' bankarja.

31. Min-naħa l-oħra Karen Cachia, li tañdem is-Central Bank, xehdet li ma kein hemm ebda liċenzja bankarja qabel is-sena 2002 f'isem l-appellat, Tommaso Sychell u Sylvia Seychell.

32. Xehed is-sur Joseph Borg Cardona li esibixxa managerial clerical structure fil-fergħat ta' Bormla u tal-Hamrun għas-snin 2004 u 2005. Huwa qal li dok BC2 kien qiegħed bein is-sur Tommaso Seychell u I-BOV. Esibixxa wkoll il-personal file ta' Lawrence Seychell kif ukoll copies of statements tal-kontijiet kollha f'isem Thomas Seychell.

33. FI-4 ta' Lulju 2007 xehdet Deborah Farrugia (fol 84) li qalet li kienet ilha taħdem bħala financial advisor Bormla tliet snin u xahrejn. Hija qalet li s-sur Tommaso Seychell kien jagħmel xi depożiti għandha ta' ċekkijiet ta' diversi banek. Għandha qatt ma kien għamel depożiti tal-Gvern. Dawn tal-aħħar isarrafhom jew jiddepożitahom il-payee biss.

34. Wara xehdet Alison Vella Portelli li għamlet żmien stazzjonata ġewwa Bormla. Missier l-appellat kien imur għandha biex jiddepożita third party cheques. Dawn ma kinux ċekkijiet tal-gvern.

35. Xehdet ukoll Maria Dolores Portelli (fol 96), relationship officer fil-fergħa ta' Bormla tal-BOV għal dawn l-aħħar sentejn u nofs. Lill-appellat ġieli sarrfitlu xi cheque u qdieta fuq affarijiet personali tiegħu. Is-Sur Tommaso Seychell kien jagħmel depożiti ta' ċekkijiet tal-HSBC u tal-BOV. Jekk kienu jkunu tal-Gvern, kien ikun hemm ismu fuqhom.

36. FI-istess jum xehdet ukoll Josiane Dimech li kienet taħdem fil-fergħa ta' Bormla tal-BOV mis-sena 2003. Hija qalet li s-sur Tommaso Seychell ma kellux xi business mal-bank iżda kien imur darbtejn fil-ġimgħa biex isarraf third party cheques. Lilha qatt ma pprezentalha ċekkijiet tal-gvern.

37. A fol 141 l-Avukat Ġenerali bagħat l-artikoli. Dawn kienu

(a) 5, 35(3)(a)(c)(e), 35(4) tal-Kap 371 u A.L.155/99 (kif emendat (S.L.371.5);

Kopja Informali ta' Sentenza

(b) 3, 22(1)(a)(ċ), (2) tal-Kap 376 u A.L. 357/2002 (kif emendat) (S.L.376.02)'

(ċ) artikolu 533 tal-Kap 9.

Id-dispożizzjonijiet fl-artikoli tal-Avukat Ġenerali huma dawn li ġejjin:

Mill-Kap 371

5. (1) Ebda kummerċ bankarju ma għandu jsir f'Malta jew minn Malta ħlief minn kumpannija li jkollha liċenza mogħtija taħt dan l-Att mill-awtorità kompetenti.

35. (3) Kull persuna li -

(a) tikser jew tonqos li tħares xi waħda mid-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att;

(ċ) tonqos li tosserva xi ordni jew ħtieġa legittima tal-awtorità kompetenti jew tal-Bank Ċentrali;

(e) tonqos li tosserva xi ordni jew ħtieġa legittima ta' xi persuna oħra magħmula skont dan l-Att u kull regolament jew Regoli Bankarji magħmulin taħtu;

(4) Kull persuna li xjentement tkun parti fl-għemil jew tipprokura jew tgħin jew tħajjar l-għemil ta' xi reat taħt is-subartikoli (1) u (3) tkun ħatja ta' reat u tkun sugġetta għall-istess pjeni bħall-ħati prinċipali.

Mill-Kap 376

3. (1) Ebda kummerċ ta' istituzzjoni finanzjarja ma għandu jsir f'Malta jew minn Malta ħlief minn kumpannija li jkollha liċenza mogħtija taħt dan l-Att mill-awtorità kompetenti.

22. (1) Kull persuna li -

(a) tikser jew tonqos li tħares xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att;

(ċ) tonqos li tosserva xi ordni jew ħtieġa legittima tal-awtorità kompetenti jew tal-Bank Ċentrali;

(2) Kull persuna li għall-finijiet ta', jew konformement mad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att jew ta' regolamenti jew Regoli magħmulin taħtu, jew ta' xi kondizzjoni, obbligu, ħtieġa, direttiva jew ordni magħmula jew mogħtija kif hawn qabel imsemmi, tipprovdi informazzjoni jew tagħmel dikjarazzjoni li tkun taf li mhix eżatta, li tkun falza jew qarrieqa f'xi aspekk materjali tagħha, jew bi traskuraġni tipprovdi informazzjoni jew tagħmel dikjarazzjoni li tkun taf li mhix eżatta, li tkun falza jew qarrieqa f'xi aspekk materjali tagħha, tkun ħatja ta' reat.

Xhieda Difiza

38. Xehed l-appellat innifsu fil-15 t'Ottubru, 2010 (fol 192). Dak iż-żmien kellu 54 sena u kien ilu jaħdem fir-Recoveries Department għal ħames snin waqt li kien ilu jaħdem mal-bank 35 sena. Missieru (li fid-data ta' meta nstemgħet ix-xhieda kellu 86 sena) dejjem kien jinqeda bil-fergħa BOV li jinsab ġewwa Bormla. Huwa kien estranju għad-deposits li kien jagħmel missieru. Huwa sar jaf bil-kuntratt li kellu missieru mal-BOV (to encash third party cheques)¹ wara l-każ u mhux qabel. Kien jaf xi ħaġa iżda mhux il-'purpose' u l-'amount' (fol 200). Kull bank manager jista' jagħtik din il-facilita' iżda l-head office jista' jirtiraha jekk jidhirlu li l-manager ma jkunx mexxa mal-proċeduri stabbiliti.

¹ L-espressjoni 'encash' kultant tidher fl-atti bħala 'to deposit'. Dan l-agreement ma nstabx fl-atti tal-kawża.

39. Huwa kien iwassal ħafna nies ix-xogħol għax ma kinux isuqu. Qatt ma talab lil xi ħadd jagħmillu xi ħaġa u lanqas talab biex iħallsuh talli wassalhom. Missieru ġieli tah xi envelop biex jagħtih lis-sur Eman Camilleri. Dan ma kienx fl-istess dipratiment tal-appellat. Huwa qatt ma kien iddepożita xi cheques li tah missieru. (Ara wkoll fol 200).

40. F'dan il-punt tax-xhieda l-appellat ikkonferma l-istqarrija. (fol 199).

41. L-appellat zied jgħid li l-BOV kien ġedded il-facilita' li kellu missieru ukoll wara li beda l-każ il-qorti 'bl-istess purpose u to encash third party cheques.'

Kontro –eżami tal-appellat.

42. L-appellat xehed li hu ma kienx jaf x'fih l-envelopp li missieru kien jagħtih biex jgħaddih lis-sur Eman Camilleri. L-envelopp kien ukoll issiġġillat. Ix-xhud qal ukoll li huwa kien jaf li missieru kien isarraf iċ-ċekkijiet. Meta l-ispettur qallu li ċerti ċekkijiet ma setgħux ikun depożitati f'bank, l-appellat wieġbu li kull ċekk jista' jiġi depożitat. Dwar iċ-ċekkijiet 'ONLY' dawn setgħu jissarrafu biss mill-payee. L-appellat kien staqsa lil missieru dwar l-attivitá u missieru kien qallu li kellu parir legali li seta' jagħmilha.

Meta kien mistoqsi dwar jekk martu kinitx issarraf xi ċekkijiet huwa qal:

"Kien jiġi xi ħadd, il-ħbieb tad-dawra u jgħidlu isma' għandi ċekk. Dawn ma japprezzawx. Huma jippretendu li inti taħdem il-bank u għandek il-flus u tagħmel li rid bihom. Jien kont f'dipartiment fejn ma kellix flus. Mela jiena dawn biex naqdihom flok ngħidilhom isma' ma nistax naqdik, kont nagħtihom lill-papa'.

43. Ix-xhud komplá jgħid li iċ-ċekkijiet kienu jiġu depożitati. Huwa qatt ma sarraf ċekkijiet u qal lill-ispettur li meta kien interrogah, l-ispettur kellu ħafna deposits u ċekkijiet u

kien gegħelu jiffirmalu. Imbagħad l-ispettur kien fittex il-firma tiegħu u ma sabha mkien.

44. Meta l-attenzjoni tax-xhud inġibdet għal xi kliem li kien qal fl-istqarrija a fol 21, huwa wieġeb li l-affarijiet kien jigrū kif kien spjega fuq il-pedana tax-xhieda. Huwa kompli jispjega hekk:

'Mhux insarrfu fil-bank. Jien qatt ma stajt insarraf il-bank għax fejn kont naħdem jien ma kellix aċċess għall-flus. Aħna bħala recoveries, biex niġbru l-paga tagħna, irridu mmorru fi branch ieħor jekk irridu cash. Ma nistax jiena nsarraf cheque għax fir-recoveries ma hemmx flus. U dik hija l-problema li n-nies ma jifhmux li inti taħdem il-bank pero' m'għandekx aċċess għall-flus.'

45. Ix-xhud baqa' jinsisti li dak iċ-ċekk ma teħdux cash pero' jiġi depositat il-bank.

46. Fit-trattazzjoni li saret quddiem il-Maġistrat, il-Prosekuzzjoni nsistiet li fil-proċess hemm lista ta' ċekkijiet fejn wieħed jista' jara x-xhur ta' liema only cheques ġew depożitati u minn min. L-appellat kellu influwenza fuq is-sur Eman Camilleri u sar id-depożitu ta' dawk iċ-ċekkijiet u filfatt nies oħrajn ma aċċettawhomx dawk iċ-ċekkijiet.

47. Min-naħa l-oħra d-difiża nsistiet li ma ngabet ebda prova li l-appellat kien jaf li l-envelopp li kien jgħaddi f'idejn Eman Camilleri kellu fih 'ONLY' cheques. Minbarra dan il-kont tal-missier qatt ma kien f'xi fergħa fejn kien jaħdem l-appellat. Il-bank kien jaf li l-missier qed jiddepożita third party cheques għax kien ta faċilita' lill-missier l-appellat biex ikun jista' jagħmel dan. Fil-prova tal-komplicita' jrid ikun hemm prova ta' 'a common design' - prova li ma teżistix fil-proċess. M'hemm ebda ksur tal-liġi meta wieħed jiddepożita' cheque. **L-appellat ma kienx għen lil missieru biex isarraf dawk iċ-ċekkijiet.** L-illegalita' qegħda fl-ispiss u fil-kontiwita' biex inti jkollok l-aspett ta' istituzzjoni finanzjarja. Il-Prosekuzzjoni mhix qed tgħid li din il-komplicita' qegħda għall-mument ta' meta missieru aċċetta ċekk u sarrfu. Qegħda tgħid li l-komplicita' qegħda għall-fatt tad-depożitu. Il-Prosekuzzjoni

trid tara fejn hija r-rabta li jiena qed ngħin biex ñadd ieñor jiddeposita dan iċ-ċekk. Ma ngabet ebda prova li fl-envelopp kien hemm 'ONLY' cheques. Kien ippruvat ukoll li l-maġġor parti ta' dawn iċ-cheques kien jiddepożithom missieru. **Il-Prosekuzzjoni kellha l-obbligu li tikkonvinċi lill-qorti li l-appellat kien għen lill-awtur biex jagħmilha ta' istituzzjoni finanzjarja meta sarraf.**

Punti Legali

L-artikolu dwar il-kompliċita'

48. L-Avukat Ġenerali ma qabilx ma' dik il-parti fejn il-Qorti tal-Maġistrati nnotat li fl-artikoli tal-Avukat Ġenerali ma kienx indikat l-artikolu 42 dwar il-kompliċita' u għalhekk ma setgħetx issib lill-appellant (imputat) ñati ta' kompliċita'.

49. Fuq dan il-punt tekniku l-Avukat Ġenerali għandu raġun għaliex ma kienx indispensabbli li jissemma l-artikolu dwar il-kompliċita' sabiex l-appellant jinstab ñati ta' kompliċita'. L-Avukat Ġenerali kien korrett meta rrefera għall-artikolu 467(2) tal-Kap 9 li jgħid dan li ġej:

'(2) Meta ma jiġix ippruvat li l-akkużat, jew xi wieħed mill-akkużati, kien l-awtur jew wieħed mill-awturi tar-reat miġjub fl-att tal-akkuża, iżda jiġi ippruvat li kien kompliċi jew li jkun ñati ta' kospirazzjoni għall-għemil ta' dak ir-reat, il-ġuri jista' jiddikjara l-akkużat ñati bñala kompliċi f'dak ir-reat jew ñati ta' kospirazzjoni għall-għemil ta' dak ir-reat; reċiprokament, meta persuna tkun akkużata, fl-att tal-akkuża, b'kompliċità f'reat il-ġuri jista' jiddikjara lil dik il-persuna ñatja ta' kospirazzjoni għall-għemil ta' dak ir-reat jew ñatja bñala l-awtur, jew wieħed mill-awturi, ta' dak ir-reat u jekk hija tkun akkużata b'kospirazzjoni għall-għemil ta' reat hija tista' tigi ddikjarata ñatja bñala

kompliċi f'dak ir-reat jew bħala awtur, jew wieħed mill-awturi, ta' dak ir-reat, ikkunsmat jew ittentat, jekk ikun hemm provi ta' dan:'

50. Minħabba din id-dispożizzjoni l-appellant (imputat) xorta seta' jinstab ħati bħala kompliċi fiż-żewġ reati addebitati lilu dejjem jekk seħħ ir-reat u dejjem jekk huwa kien kompliċi skont l-artikolu 42 tal-Kap 9 u skont id-duttrina dwar dan l-artikolu.

51. Izda barra minn dan, l-Avukat Ġenerali kien semma l-artikolu taħt il-Kap 371 li jirreferi għall-komplicita' għaliex fost l-artikoli kien hemm imniżżel l-artikolu 35(4) tal-Kap 371 li huwa dwar il-komplicita' fir-reati msemmijin fl-istess Kap. Għalhekk il-Qorti qed tilqa' dan l-aggravju tal-Avukat Ġenerali sa fejn dan għandu x'jaqsam ma' jekk setgħetx il-Qorti tal-Maġistrati tindaga dwar il-komplicita' minkejja li l-Avukat Ġenerali ma semmiex l-artikolu 42 tal-Kap 9.

52. Għalhekk il-Qorti trid teżamina kienx hemm komplicita' jew le daparti tal-appellat.

Dwar l-istqarrija

53. Huwa tassew li l-istqarrija tal-appellat ttieħdet mingħajr l-assistenza ta' avukat. Izda fid-dawl ta' dak deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza 'Charles Steven Muscat vs Avukat Ġenerali' tat-8 t'Ottubru 2012, huwa diffiċli biex stqarrija ta' imputat tkun awtomatikament inammissibbli.

54. F'dan il-każ, l-appellat għażel li jikkonferma l-istqarrija waqt li kien qiegħed jixhed quddiem il-Qorti. Għalhekk issa huwa ma kienx taħt arrest u lanqas ma kien imġiegħel jagħmel dan. Anzi kien mistieden mill-istess Avukat Difensur sabiex jiddeċiedi jridx jikkonferma l-istqarrija jew le.

55. Għalhekk l-istqarrija qed titqies bħala prova ammissibbli. Fil-fehma tal-Qorti dak li qal l-appellat fuq il-pedana tax-xhieda huwa kompatibbli ma' dak li huwa kien qal fl-istqarrija. Barra minn dan, meta l-Prosekuzzjoni

ppruvat tagħfas dwar xi inkonsistenzi, l-appellat iċċara l-pożizzjoni jew il-punt partikolari b'mod konvinċenti.

Eżami tal-allegati reati

L-Ewwel Reat – artikoli taħt il-Kap 371

56. Eżami tal-ewwel imputazzjoni jwassal bilfors għal x'inhu 'kummerċ bankarju' skont l-Att 371. Fl-artikolu 2 tal-Att insibu dawn id-definizzjonijiet ta' 'kummerċ bankarju', 'bank', 'depożitu' u 'faċilita' ta' kreditu':

"kummerċ bankarju" tfisser il-kummerċ ta' persuna li kif speċifikat fis-subartikolu (2) taċċetta depożitu ta' flus mill-pubbliku li jistgħu jiġu rtirati jew imħallsa lura fuq talba jew wara perijodu stabbilit jew wara avviż jew li tissellef jew tiġbor flus mingħand il-pubbliku (inkluż is-self jew ġbir ta' flus bil-ħruġ ta' obligazzjonijiet jew *stock* ta' obligazzjonijiet jew strumenti oħra li joħolqu jew jirrikonoxxu dejn), f'kull każ bl-iskop li daww il-flus jintużaw kollha jew f'parti billi jkunu mislufa lil terzi jew xort'oħra jkunu investiti akkont u għar-riskju tal-persuna li taċċetta daww il-flus;

"bank" jew "istituzzjoni ta' kreditu" tfisser impriża, li n-negożju tagħha jkun dak li tirċievi depożiti jew fondi oħra li jitħallsu lura mingħand il-pubbliku u li tagħti krediti akkont tagħha nnifisha;

"depożitu" tfisser somma ta' flus imħallsa fuq il-patti li tañtha tkun se titħallas lura, bi jew mingħajr imgħax jew *premium* u jew fuq talba jew fi żmien jew f'ċirkostanzi miftehma minn jew f'isem il-persuna li tagħmel il-ħlas u l-persuna li tirċievi l-ħlas;

"faċilita' ta' kreditu" tfisser it-tisliġ ta' somma ta' flus b'avvanz, *overdraft* jew self jew xi linja oħra ta' kreditu inkluż l-iskontar ta' kambjali u *promissory notes*, garanziji, indennizzi, aċċettazzjonijiet u kambjali mdawra b'avall;

Barra minn dan, fil-ħames paragrafu tal-Iskeda tal-Artikolu 37, fost il-Lista ta' attivitajiet addizzjonali insibu dan li ġej:

'5. Kummerċ f'isimhom stess jew akkont tal-klijenti fi:

(a) Dokumenti tas-suq tal-flus (ċekkijiet, kambjalijiet, ċertifikati ta' depożitu u dokumenti simili).

57. Jekk wieħed jeżamina bir-reqqa x'hemm bħala provi fil-proċess, dak li jirriżulta huwa li, skont l-ispettur, missier l-appellat kellu overdraft 'to encash third party cheques' u li missier l-appellat kien qal lill-ispettur li huwa kien qed isarraf ċekkijiet u imbagħad jiddepożithom.

58. L-ewwelnett, missier l-appellat qatt ma tela' jixhed u għalhekk dak li xehed l-ispettur huwa hearsay evidence. Iżda xehed l-appellat stess u kkonferma li dak li kien qed jagħmel missieru. Ma jidhirx li l-missier kien qed jopra biex il-flus ikunu mislufa lil terzi persuni, la ġabar stocks u lanqas ma kien qed jagħmel xi pattijiet biex il-flus ikunu mogħtija lura fi żmien stabbilit.

59. Dwar id-definizzjoni ta' 'bank', ma jirriżultax mill-atti li l-missier kien qed jirċievi depożiti li jithallsu lura jew li jagħti xi krediti.

60. Ma jirriżultax lanqas li missier l-appellat kien qed jagħmel xi depożiti biex dawn jithallsu lura jew li kien qed jagħmel xi faċilita' ta' kreditu skont it-tifsiriet li jidhru hawn fuq.

61. Iżda jidher li l-missier kien qed isarraf ċekkijiet kemm dawk ristretti (Pay X only) u kemm ċekkijiet oħrajn li ma kinux hekk ristretti. Din it-tip ta' attivita' – kummerċ f'ċekkijiet' taqa' taħt il-paragrafu 5 tal-Iskeda hawn fuq imsemmija (paragrafu 56) u għalhekk għal tali attivita', ġaladarba din issir repetutament, tinħtieġ liċenzja kemm taħt il-Kap 371 kif ukoll taħt il-Kap 376. Ma jirriżultax li missier l-appellat u / jew l-appellat kellhom tali liċenzja.

62. L-appellat ma kienx qed jagħmel isarraf ċekkijiet ħlief ta' xi ġirien li kienu jiffittawh. . Skont kif xehed l-appellat

innifsu huwa ġieli kien jintalab minn xi ġirien biex jaqdihom. Dan kien jagħmlu kontra qalbu għaliex hu ma kellux aċċess għall-flus iżda l-ġirien dan ma kinux jifhmuh

63. Jiżda jirriżulta wkoll li l-appellat kien qed jagħti lifts ta' spiss lil ċertu Eman Camilleri. Lil din il-persuna l-appellat kien jagħtiha envelopes issiġġilati minn missier l-appellat li kien ikun fihom 'Pay X only' cheques sabiex Eman Camilleri imbagħad jiddepożithom fil-kont ta' missier l-appellat.

64. L-appellat huwa akkużat b'kompliċita' fl-attivitá li kien qed iwettaq il-missier. Għal dik li hija kompliċita', huwa importanti li jkun identifikat x'kien allegatament qed jagħmel il-missier. Dan hu li kien qed isarraf iċ-ċekkijiet ta' terzi persuni, imbagħad jiddepożita xi wħud minn dawn iċ-ċekkijiet huwa stess waqt li oħrajn – allegatament 'pay X ONLY' kienu qed jispiċċaw f'idejn Eman Camilleri biex jiddepożitahom. Jidher li l-missier kien ħa parir legali li dan seta' jsir. Effettivament huwa kellu saħansitra faċilitá mill-Bank of Valletta biex huwa seta' jagħmel dan.

65. Għal dik li hija kompliċita' l-pirniċipju ġenerali huwa dan:

"A man may be held responsible for an offence, even though he may not have done the act which constitutes that offence, if he had done some other act which has helped towards the commission of the offence and had done the act in pursuance of a common design to commit that offence."²

66. L-att in kwistjoni hawnhekk huwa tisirif taċ-ċekkijiet. Ma tirriżulta ebda prova li l-appellat għen jew assista lil missieru **biex isir dan it-tisirif. Ma teżisti ebda prova ta' 'a common design' bejn l-appellat u missieru biex isir l-att tat-tisirif jew xi ftehim minn qabel dwar dan it-tisirif.**

² Notes tal-Professur Mamo: l-Ewwel Parti página 124.

67. Lanqas jekk jitqies li l-appellat kien jaf x'qed jagħmel Eman Camilleri u li kien jaf li dawn huma ċekkijiet li kien sarraf missieru, skont il-prinċipji ġenerali tal-komplicità', l-appellat ma jistax jinstab ħati ta' komplicità'. In fatt, skont l-istess Not ital-Professor Mamo³ insibu dan li ġej:

'Concurrence after the fact is impossible. All that comes after the event cannot be the cause thereof....it is extraneous to its happening whatever its connection with it. Thus to receive stolen articles, or to harbour a fugitive from the prisons, or to conceal the dead body of a murdered person, cannot in themselves be considered as a participation in the respective crimes. All such actions may be, in fact, are made punishable by the law as offences 'sui generis' but it would be absurd to regard them as forms of accession to the crime. Nor can it be objected that such actions are very often but the carrying out of a previous promise; for, in any such case, the antecedent promise being made to appear, it would be such promise made before the event that would constitute complicity and not its fulfillment after the fact.'

68. Il-Qorti qed tirreferi għal każistika li ġejja:

(a) Il-Pulizija kontra Shirley Chircop – 6 ta' Ġunju 2002, Appell Kriminali Inferjuri (ppresieda l-Onor Imħallef Dr Joseph Galea Debono):

'Ma jistax ikun hemm komplicità' bil-fatt li wieħed jaħbi il-miżien użat mill-ispaċċaturi, wara l-fatt, sakemm ma jirriżultax li dan kien bi ftehim minn qabel ma ġie kkunsmat ir-reat tal-ispaċċ. Fil-liġi Maltija, il-figura ta' 'accessory after the fact' li teżisti fil-liġi Ingliża ma tiffurmax parti mill-elementi inklużi u msemmija tassattivament fil-liġi, biex ikun hemm komplicità' fir-reat'

(b) Ir-Repubblika ta' Malta kontra Martin Dimech – 29 ta' Settembru 2004. Qorti tal-Appell Kriminali Superjuri.

³ Fol 126

'Il-kompliċi huwa dak li għalkemm ma jipparteċipax materjalment fis-serqa....jagħmel xi ħaġa, bi ftehim magħhom, jiġifieri jkun hemm ftehim minn qabel magħhom, biex jgħinjom jew fil-preparazzjoni tas-serqa, jew fit-twettiq tas-serqa, anke min ikun qiegħed fit-twettiq tas-serqa, per eżempju, billi joqgħod għassa barra.**L-importanti huwa naturalment li jkun hemm ftehim minn qabel.**'

(ċ) Il-Pulizija kontra Paul Degiorgio – Appell Kriminali Inferjuri 21 ta' Marzu 1953. (ippresieda Willam Harding)

'Fis-sistema ġuridika tagħna, ir-reat ta' riċettazzjoni huwa, b'liġi, kunsidrat mhux bħala forma ta' kompliċita', iżda bħala reat per se stante....sakemm si tratta ta' riċettazzjoni sempliċi, jiġifieri bla akkordju preventiv mal-ħalliel; għax diversament ir-riċettazzjoni taqa' taħt forma ta' kompliċita'. Għaldaqstant ir-riċettatur mhux kunsidrat mil-liġi bħala kompliċi tal-ħalliel.'

69. Il-Qorti, għarblet il-fatti biex tara jekk sehem l-appellat setax jitqies bħala kompliċi li kieku l-provi jwasslu għal reati taħt il-Kap 371. Safejn huma involuti third party cheques li mhux ristretti lil min jitħallsu, dawn jidhru li kien qed jieħu ħsiebhom missier l-appellat biss u għalhekk l-appellat ma kellu x'jaqsam xejn. L-appellat lanqas ma jista' jinstab ħati meta sarraf xi ċekkijiet ta' ġirien għax kien mitlub jagħmel dan. Mill-provi ma jirriżultax li dan kien qed isir b'xi qligħ iżda kważi b'inkonvenjent. Jibqa' biss it-tisrif taċ-cheques 'Pay X ONLY' minn missier l-appellat li imbaħgad dawn kienu jkunu depożitati fil-kont tal-missier. Il-Qorti hija tal-fehma li l-appellat kien jaf li qed jissarrfu dawn it-tip ta' cheques mill-missier. Dan tal-aħħar, minħabba l-policy tal-bank dwar min għandu jsarraf 'Pay X ONLY' cheques ma setax jiddepożitahom hu fil-Bank iżda bilfors kellu jinqeda b'persuna ta' fiduċja. Din il-persuna kienet subalterna tal-appellat u għalhekk kienet f'pożizzjoni diffiċli biex ma taċċettax 'Pay X ONLY' cheques. Waħda mid-dispożizzjonijiet tal-Att 371(ara artikolu 35(3)(a)) hija li biex jissarrfu ċ-ċekkijiet – huma x'inhuma – tinħtieġ liċenzja. Hawn il-Qorti trid tikkonsidra

jekk l-appellat kienx qed xjentement ikun parti fl-għemil jew ipprokura jew għen jew ħajjar l-għemil taħt xi reat taħt is-subartikolu (3) (a)(ċ)(e) tal-Kap 371. Għal dak li huwa l-paragrafi 35 3(ċ) u (e) ma jirriżulta ebda regolament mill-għaxar avviżi legali taħt il-Kap 371 li jirregola l-Pay X Only cheques. Għalhekk li jibqa' huwa r-reat huwa ta' tisirif ta' ċekkijiet mingħajr ma l-missier kellu liċenzja bankarja taħt l-artikolu 35(3)(a). Ma jirriżultax mill-provi li l-appellat għen f'dan it-tisirif jew li ħajjar lil xi ħadd isarraff xi cheque għand missieru. Il-Qorti tqis li dak li għamel l-appellat tramite terzi - id-depożiti ta' cheques 'Pay X only'- huwa parti importanti fil-proċess tat-tisirif iżda jiġi **wara** t-tisirif innifsu. Fid-dawl tal-każistika aktar 'il fuq imsemmija, jiġifieri li fil-Liġi Maltija ma teżistix il-komplicita' **wara** l-fatt, l-appellat ma jistax jisntab ħati ta' komplicita' taħt l-ewwel imputazzjoni u dan dejjem skont l-artikoli mogħtija mill-Avukat Ġenerali..

It-Tieni Imputazzjoni – Komplīci fit-twettiq ta' kummerċ ta' Istituzzjoni Finanzjarja.

Ir-reat skont l-artikoli mogħtija mill-Avukat Ġenerali ai termini tal-Kap 376

70. Min-naħa l-oħra fil-Kap 376 tal-Liġijiet ta' Malta insibu d-definizzjonijiet li ġejjin ta' istituzzjonii finanzjarja, il-projbizzjoni tal-artikolu 3 u l-elenku ta' attivitajiet li jinsabu fl-istess Att.

"istituzzjoni finanzjarja" tfisser kull persuna li b'mod regolari jew abitwali tikseb *holdings* jew tidħol biex twettaq xi attività elenkata fl-Ewwel Skeda akkont u għar-riskju tal-persuna li tkun qegħda twettaq dik l-attività;⁴

'3. (1) Ebda kummerċ ta' istituzzjoni finanzjarja ma għandu jsir f'Malta jew minn Malta ħlief minn kumpannija li

⁴ Skont l-Att XXII tal-1994 id-definizzjoni originali kienet:

'financial institution' means any person whose regular occupation or business is the carrying out of:

(a) any activity in this schedule to this Act.'

jkollha liċenza mogħtija taħt dan l-Att mill-awtorità kompetenti.'

L-Ewwel Skeda

'ATTIVITAJIET TA' ISTITUZZJONIJIET FINANZJARJI
Artikolu 2

1. Self (li jinkludi krediti personali, krediti taħt *mortgage*, xiri ta' fatturi kemm bi jew mingħajr dritt ta' rikors, finanzjament of transazzjonijiet kummerċjali inkluż *forfeiting*);
2. Self finanzjarju;
3. Kapital ta' sogru jew riskju;
4. Servizzi ta' pagament kif imfisser fit-Tieni Skeda;⁵
5. Ħruġ u amministrazzjoni ta' mezzi ta' pagament oħra (*travellers cheques* u ċedoli bankarji u strumenti bħal dawk) sakemm din l-attività ma tkunx taqa' taħt il-punt 4 hawn qabel;
6. Garanziji u rabtiet;
7. **Negozju** li persuna tagħmel f'isimha jew f'isem il-klijenti:

(a) fi strumenti ta' swieq finanzjarji (ċekkijiet, kambjali, ċertifikati ta' depożitu u strumenti bħal dawk);

- (b) fil-kambju ta' flus barranin;
 - (ċ) fil-*futures* u *options* finanzjarji;
 - (d) fl-istrumenti ta' rati ta' kambju u mgħax;
 - (e) fi strumenti li jistgħu jiġu trasferiti;
8. Sottoskrizzjoni ta' ħruġ ta' ishma u partecipazzjoni f'kull ħruġ bħal dak;
 9. Senserija ta' flus;
 10. Ħruġ ta' flus elettronici kif imfisser fit-Tielet Skeda.

71. L-artikoli mogħtija mill-Avukat Ġenerali kienu elenkati aktar 'il fuq u fil-qosor jirreferu għall-artikolu 22(1)(a)(ċ) (2) tal-Kap 376.

72. Dwar l-artikolu 22(2) – l-għoti ta' informazzjoni qarrieqa, il-Qorti ma sabet ebda prova dwar dan ir-reat fl-

2. 'servizz ta' pagament' tfisser l-attività kummerċjali msemmija fil-paragrafu 4 tal-Ewwel Skeda u tinkludi l-attivitàjiet li istituzzjoni ta' pagament tista' tagħmel taħt din l-Iskeda.

atti tal-proċess u għalhekk l-appellat ma jistax jinstab ħati li kiser dan il-provvediment tal-Liġi. .

73. Mill-atti jirriżulta li missier l-appellat kien qed isarraf ċekkijiet ta' terzi persuni b'mod regolari. Fil-fehma tal-Qorti dan jaqa' taħt il-paragrafu 7(a) tal-Iskeda li hawn fuq qed issir referenza għaliha. Il-Kap 376 jikkontrolla tali attivita' taħt l-Iskeda ta' attivitajiet ta' istituzzjonijiet finanzjarji. Isegwi li għal dawn l-attivitajiet irid ikollok liċenzja. Mill-provi jirriżulta li missier l-appellat ma kellux tali liċenzja. Għalhekk kien qed jopera bi ksur tal-artikolu 22(1)(a) għax kien qed jonqos li jħares xi dispożizzjoni tal-Kap 376.⁶

74. Min-naħa l-oħra l-appellat qed ikun akkużat li huwa kien kompliċi f'dan it-tisrif skont il-Kap 376. Għar-raġunijiet mogħtija fil-paragrafi ta' qabel, fejn il-Qorti eżaminat bir-reqqa l-kwistjoni tal-komplicita', il-Qorti mhix qed issib lil-appellat ħati ta' komplicita' f'dawn l-atti. Għal dak li huwa nuqqas ta' liċenzja da parti tal-missier l-appellat stqarr li missieru qallu li hu (il-missier) kien ħa parir legali fejn l-avukati qalulu li seta' jagħmel tali attivita'.

75. Il-Prosekuzzjoni insistiet fuq it-tisrif ta' ċekks 'Pay X ONLY'⁷ u d-depożiti ta' dawn iċ-ċekks. Il-Qorti tinnota li ebda wieħed mill-artikoli mibgħuta mill-Avukat Ġenerali ma jirreferi speċifikament għat-tisrif ta' dawn iċ-ċekkijiet b'mod partikolari. L-artikolu 3 tal-Kap 376 u l-Ewwel Skeda tiegħu huma ġeneriċi. Il-Qorti eżaminat ukoll il-ħames avviżi legali li jaqgħu taħt il-Kap 376 u lanqas f'dawn ma sabet xi regolament li jtkellem *expressis verbis*

⁶ Dejjem salv jekk il-missier kellux 'il-mens rea'.

⁷ Skont il-Legal Dictionary; 'A cheque is a form of a bill of exchange where the order to pay is given to a bank which is holding the payor's money.' 'Pay X ONLY' cheques ma jistax ikunu gġirata bħalma jistgħu jkunu gġirati 'Bills of Exchange.' Fil-fehma ta' din il-Qorti 'Pay X ONLY' cheques xorta jistgħu jissejhu cheques għax għandhom ir-rekwiziti kollha – data, isem ta' bank, ammont, persuna li għandha tithallas, firma' li jkollu cheque normali. Il-mibki Professur Micallef (Professur tal-Liġi Kummerċjali) kien jesprimi dubji jekk 'pay X ONLY' cheque jistax jitqies bħala cheque minħabba li ma jistax ikun gġirat għaladarba l-payee huwa ristrett għall-persuna li isimha jidher fuq iċ-ċekk..

dwar il-Pay X Only cheques. Il-kwistjoni ta' tisirif jew ta' depożiti ta' čekks 'Pay X ONLY' hija pjuttost waħda ta' natura ċivili, kummerċjali jew dixxiplinari. Tidher li hija prattika sana tal-Bank li cheques 'pay X ONLY' jissarrfu biss mill-payee hemm indikat u jirriżulta li jinħarġu ċirkolarijiet regolari dwar din il-prattika. Jekk impjegat ma jimxix ma' din l-ordni, il-Bank jista' jsib ruħu jħallas darbtejn jekk il-veru payee jikkontesta li ma rċevix il-flus imqar jekk ikollu dritt ifittex lil min tħallas bla jedd.⁸ Dan huwa punt ta' natura ċivili jew kummerċjali. Il-bank jista' jieħu passi dixxiplinari kontra dak il-persuna li ma tkunx segwiet l-ordni. Imma, wara li ngħad dan kollu, ma jidhrix li din l-azzjoni hija *per se* regolata b'xi wieħed mill-artikoli indikati mill-Prosekuzzjoni. Għaldaqstant, lanqas qed issib lill-appellat ħati taħt xi wieħed mill-artikoli, indikati mill-Avukat Ġenerali kemm taħt il-Kap 371 kif ukoll taħl-Kap 376, jew taħt l-artikolu 42 tal-kap 9 dwar it-tisirif u / jew id-depożiti ta' dawn iċ-čekks.

76. Minħabba l-konsiderazzjonijiet ta' qabel, bħall-Ewwel Qorti, din il-Qorti mhix issib li l-appellat kellu l-element ta' 'mens rea'. Il-prosekuzzjoni insistiet li l-appellat kien jaf bl-overdraft li kellu li l-missier meta nqala' l-inċident. Allura, qabel ma kienx jaf bih. Dan jista' jkun minnu u l-injoranza tal-liġi – **imqar wara parir legali** - ma hi skuża għal ħadd. Iżda jidher li l-missier kien ingħata overdraft facility to encash third party cheques, (li kien estiż ukoll wara li beda l-każ) – u kien jidher li l-missier kien qed jaġixxi in bona fede għaliex kieku ma kienx imur il-missier stess jiddepożita c-cheques il- bank. **Il-Qorti tagħmilha ċara li l-fatt li l-Bank ikun tak overdarft facility għall-iskop imsemmi b'ebda mod ma jeżentak milli jkollok il-liċenzji meħtieġa taħt il-Kapijiet 371 u 376.** Imma fil-każ odjern l-appellat kien aktarx konxju li ma setax jinjora d-direzzjoni tal-bank li 'Pay X ONLY' cheques bilfors kellhom ikunu msarrfa jew depożitati mill-payee. Iżda bħalma diġa' ntqal ma jirriżultax huwa wieħed 'kriminali' ħlief għal dak li hu nuqqas ta' liċenzja. Il-Qorti nnotat ukoll li matul it-trattazzjoni quddiem l-Ewwel Qorti il-

⁸ 1152. (1) Payment must be made to the creditor, or to a person authorized by him, or by the court or by law, to receive it.

kunċetti ta' 'tisrif' u 'depożitu' bdew jitqiesu qishom sinonimi waqt li dawn it-termini manifestament ma jfissrux l-istess. Lanqas ma kien hemm riflessjoni biżżejjed dwar it-tifsir speċjali mogħti lill-kelma ' u 'attivitá' bankarja' taħt il-Kap 371. Marbuta ma' dawn il-kliem kien hemm il-ħtieġa jew le ta' liċenzja taħt il-Kap 371 u taħt il-Kap 376. U din il-Qorti iżżid li jekk kien hemm bżonn ta' liċenzja taħt il-Kap 376, din il-persuna kienet il-missier.

77. Meta l-Qorti qieset iċ-ċirkostanzi kollha, kien baqa' dubju raġonevoli dwar il-ħtija tal-appellat ukoll dwar it-tieni imputazzjoni.

78. Jgħodd il-prinċipju 'in dubio pro reo.' Konsegwentement din il-Qorti qed tikkonkludi li l-Ewwel Onorabli Qorti setgħet waslet għad-deċiżjoni li tillibera lill-appellat kemm legalment kif ukoll raġonevolment għalkemm din il-Qorti qed tasal għall-konklużjonijiet tagħha għal raġunijiet differenti.

Konklużjoni

79. Għaldaqstant il-Qorti qed tilqa' biss dik il-parti tal-ewwel aggravju tal-Avukat Ġenerali dwar li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet teżamina ż-żewġ imputazzjonijiet mill-punto di vista ta' jekk l-appellat kienx kompliċi. Iżda mill-bqija, fil-mertu, qed tiċhad iż-żewġ aggravji tal-Avukat Ġenerali u qed tikkonferma s-sentenza mogħtija fl-20 ta' Jannar 2012 fl-ismijiet premissi fl-intier tagħha.

80. Il-Qorti qed tagħmilha ċara li t-tisrif ta' ċekkijiet – huma ta' liema tip huma – għal skopijiet ta' qligħ – jinħtieġ il-liċenzi taħt il-kap 371 u Kap 376.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----